

Nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông trong bối cảnh chính trị hiện nay

ThS. PHẠM THỊ HỒNG NHUNG

Trường Đại học Công nghệ Thông tin & Truyền thông, Đại học Thái Nguyên; Email: pthnhung@ictu.edu.vn

Tóm tắt: Với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và truyền thông, đặc biệt là sự bùng nổ của mạng xã hội, đã tạo ra những thay đổi to lớn trong cách thức con người tiếp nhận và chia sẻ thông tin. Trong bối cảnh chính trị ngày càng phức tạp, việc nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông là một nhiệm vụ rất quan trọng. Việc xây dựng môi trường truyền thông lành mạnh cần có sự chung tay của tất cả các cá nhân, tổ chức và chính quyền. Bài viết tập trung đi sâu vào phân tích thực trạng của việc sử dụng truyền thông trong lĩnh vực chính trị, đồng thời đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông trong bối cảnh chính trị hiện nay.

Từ khóa: người sử dụng truyền thông, truyền thông chính trị, nhận thức, trách nhiệm.

Truyền thông và chính trị có mối quan hệ mật thiết và ảnh hưởng lẫn nhau⁽¹⁾. Truyền thông đóng vai trò quan trọng trong việc truyền tải thông tin, định hướng dư luận và ảnh hưởng đến các quyết định chính trị. Ngược lại, chính trị cũng tác động đến cách thức hoạt động của truyền thông, thông qua các quy định, luật lệ và chính sách.

Hiện nay, mạng xã hội đã thay đổi cách thức con người tiếp nhận và chia sẻ thông tin. Người dùng có thể tiếp cận nhiều nguồn thông tin khác nhau, dễ dàng truy cập, chia sẻ thông tin và kết nối với nhau từ các kênh truyền thông chính thống, blog cá nhân, mạng xã hội như Facebook, Twitter, Instagram, v.v.. Thông tin có thể được lan truyền nhanh chóng và rộng rãi trên mạng xã hội, giúp người dùng cập nhật tin tức và sự kiện một cách nhanh chóng. Như vậy, với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và truyền thông, đặc biệt là sự bùng nổ của mạng xã hội, đã tạo ra những thay đổi to lớn trong cách thức con người tiếp nhận và chia sẻ thông tin. Trong bối cảnh chính trị ngày càng phức tạp, việc nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông là vô cùng quan trọng.

1. Thực trạng của việc sử dụng truyền thông trong lĩnh vực chính trị

Hiện nay, việc sử dụng truyền thông trong lĩnh vực chính trị đang gặp phải một số vấn đề như: sự lan truyền tin giả và thông tin sai lệch; sự thù hận và bạo lực ngôn ngữ; sự thiếu hiểu biết về các vấn đề chính trị.

Trước hết, tin giả (fake news) được hiểu là những

thông tin không chính xác, chưa được kiểm chứng, kiểm duyệt, xuất hiện sai lệch về nội dung, được phát tán trên không gian mạng và các phương tiện truyền thông, bao gồm cả truyền thông xã hội⁽²⁾. Thực tế, những thông tin sai lệch thường có xu hướng lan truyền nhanh hơn tin thật, được cung cấp bởi các cơ quan truyền thông, báo chí chính thống. Đây là một thách thức đối với tất cả các quốc gia trên thế giới. Theo thống kê của cơ quan chức năng, mạng xã hội trở thành nền tảng lan truyền tin giả phổ biến nhất. Tin giả xuất hiện trên mọi lĩnh vực như chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội.

Tin giả và thông tin sai lệch có thể gây ảnh hưởng đến dư luận, tạo ra sự bất ổn trong xã hội, gây hoang mang và lo lắng cho người dân, đặc biệt là trong các vấn đề nhạy cảm như dịch bệnh, an ninh quốc gia, v.v.. Tin giả và thông tin sai lệch có thể kích động thù hận và chia rẽ giữa các cá nhân, nhóm người và thậm chí là các quốc gia, làm giảm niềm tin của người dân vào các tổ chức như chính phủ, truyền thông, v.v..

Hơn nữa, tin giả và thông tin sai lệch có thể dẫn đến các hành động bạo lực, như bạo loạn, tấn công cá nhân, gây rối loạn trật tự công cộng, như biểu tình, đình công, gây bất ổn kinh tế, như ảnh hưởng đến thị trường tài chính, chứng khoán, giá cả hàng hoá, v.v.. Bên cạnh đó, tin giả và thông tin sai lệch tác động đến nhận thức của cử tri về các ứng cử viên và các vấn đề chính sách, có thể gây mất niềm tin của người dân vào hệ thống bầu cử, ảnh hưởng đến kết quả bầu cử.

Như vậy, mạng xã hội là môi trường thuận lợi cho sự lan truyền tin giả và thông tin sai lệch, gây ảnh hưởng đến nhận thức của người dùng về các vấn đề chính trị và xã hội⁽³⁾.

Thứ hai, về sự thù hận và bạo lực ngôn ngữ trên truyền thông. Một số người sử dụng truyền thông, đặc biệt là mạng xã hội, để phát tán ngôn từ kích động thù hận, bạo lực và phân biệt đối xử nhằm mục đích là để gây chia rẽ xã hội, kích động bạo lực có thể xuất hiện dưới nhiều hình thức, bao gồm lời nói xúc phạm, lăng mạ, đe dọa... Những ngôn từ đó có thể gây tổn thương sâu sắc cho cá nhân và nhóm người bị nhắm mục tiêu, làm gia tăng căng thẳng và chia rẽ trong xã hội và có thể dẫn đến bạo lực thực sự, bao gồm hành hung, tấn công và thậm chí là khủng bố. Một số bài báo có thể chứa đựng ngôn ngữ kích động thù hận và bạo lực đối với một số nhóm người nhất định. Một số người sử dụng mạng xã hội để kêu gọi bạo lực đối với các cá nhân hoặc nhóm người mà họ không thích.

Thứ ba, sự thiếu hiểu biết về các vấn đề chính trị. Nhiều người sử dụng truyền thông để tiếp cận thông tin nhưng lại thiếu kiến thức nền tảng và hiểu biết về các vấn đề chính trị, dẫn đến việc nhận xét, đánh giá sai lầm, thiếu chính xác về các vấn đề nhạy cảm, về chính sách... Bên cạnh đó, không phải tất cả thông tin trên truyền thông đều chính xác và đáng tin cậy, nhiều người gặp khó khăn trong việc đánh giá tính chính xác và khách quan của thông tin, dẫn đến việc tin tưởng và chia sẻ những thông tin sai lệch. Chính vì những nhận xét thiếu chính xác có thể gây ảnh hưởng đến dư luận và tạo ra những tranh cãi không cần thiết.

2. Một số giải pháp nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông trong bối cảnh chính trị hiện nay

Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định, tuyên truyền là *đem một việc gì nói cho dân hiểu, dân nhớ, dân theo, dân làm*⁽⁴⁾. Như vậy, tuyên truyền là giải thích để mọi người hiểu một vấn đề nào đó, qua đó thuyết phục mọi người ủng hộ, tán thành và làm theo.

Tuyên truyền chính trị là hoạt động của các giai cấp, đảng phái, nhà nước giải thích, thuyết phục mọi người ủng hộ, tán thành và làm theo tư tưởng, các hoạt động của giai cấp, đảng phái, nhà nước trong những giai đoạn lịch sử nhất định. Chính vì giải thích, thuyết phục mọi người tin, ủng hộ, tán thành đường lối, tư tưởng và hoạt động chính trị nên tuyên truyền chính trị có vai trò quan trọng trong các hoạt động tuyên truyền. Nếu

người dân không hiểu, không tin thì sẽ thờ ơ hoặc không ủng hộ, dẫn đến sự thất bại của chủ trương, đường lối và rốt cục, dẫn đến thất bại trong hoạt động thực tiễn của giai cấp, chính đảng, nhà nước. Đánh giá về vai trò của công tác tuyên truyền chính trị, V.I. Lênin nhấn mạnh: *“Nhiệm vụ thứ nhất của bất cứ một chính đảng nào có trọng trách đối với tương lai là thuyết phục cho đa số nhân dân thấy được sự đúng đắn của cương lĩnh và sách lược của mình”*⁽⁵⁾. Để nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông chính trị, cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng. Cần giáo dục cho người sử dụng truyền thông về cách nhận biết tin giả và thông tin sai lệch, đồng thời khuyến khích họ chỉ chia sẻ những thông tin chính xác và đáng tin cậy. Hướng dẫn cho họ cách kiểm tra tính xác thực của thông tin nhận được cũng như của thông tin trước khi chia sẻ bằng cách truy cập các nguồn tin uy tín, so sánh thông tin từ nhiều nguồn khác nhau, v.v..

Người dùng cần sử dụng ngôn ngữ lịch sự và với thái độ tôn trọng khi tham gia các cuộc thảo luận trên mạng xã hội, tránh sử dụng ngôn từ kích động thù hận, bạo lực và phân biệt đối xử. Người dùng cần nâng cao kỹ năng đánh giá thông tin bằng cách tham gia các khoá học, đọc tài liệu hướng dẫn, v.v..

Các bên liên quan như chính quyền, doanh nghiệp truyền thông và cá nhân cần chú ý vai trò và trách nhiệm của mình. Về phía chính quyền cần ban hành luật lệ và quy định để quản lý hoạt động truyền thông, đồng thời có các biện pháp xử lý đối với những hành vi vi phạm; doanh nghiệp truyền thông cần có trách nhiệm trong việc cung cấp thông tin chính xác và khách quan, đồng thời có các biện pháp để ngăn chặn sự lan truyền tin giả và thông tin sai lệch. Và về phía cá nhân cần nâng cao nhận thức và trách nhiệm khi sử dụng truyền thông, đồng thời chỉ chia sẻ những thông tin chính xác và đáng tin cậy.

Các nền tảng mạng xã hội cần tăng cường kiểm duyệt nội dung, gỡ bỏ các thông tin sai lệch và tin giả. Các tổ chức kiểm tra thực tế đóng vai trò quan trọng trong việc xác minh thông tin và chống lại sự lan truyền tin giả, cần hợp tác với các công ty công nghệ để ngăn chặn sự lan truyền của tin giả trên mạng xã hội. Kiên quyết xử lý các hành vi lan truyền tin giả theo quy định của pháp luật.

Hai là, đối với sự thù hận và bạo lực ngôn ngữ.

Cần nâng cao nhận thức về tác hại của sự thù hận và bạo lực ngôn ngữ thông qua các chiến dịch truyền thông. Giáo dục và khuyến khích mọi người sử dụng ngôn ngữ lịch sự, chuẩn mực và văn minh trong giao tiếp. Tránh sử dụng ngôn ngữ xúc phạm, lăng mạ, đe dọa hoặc kích động bạo lực. Kêu gọi mọi người hãy cùng nhau chung tay xây dựng một môi trường ngôn ngữ trong sáng, lành mạnh. Bên cạnh đó cần phải xử lý các hành vi vi phạm pháp luật về ngôn ngữ, như sử dụng ngôn ngữ kích động thù hận.

Ba là, đối với sự thiếu hiểu biết về các vấn đề chính trị. Nhiều người sử dụng truyền thông để tiếp cận thông tin nhưng lại thiếu hiểu biết về các vấn đề chính trị, dẫn đến việc đánh giá sai lầm và đưa ra những nhận xét thiếu chính xác. Nhiều người tin tưởng vào tin giả và thông tin sai lệch về các vấn đề chính trị do thiếu khả năng đánh giá thông tin. Những người thiếu hiểu biết về các vấn đề chính trị thường tham gia vào các cuộc tranh cãi không cần thiết trên mạng xã hội. Do vậy, cần nâng cao nhận thức về chính trị bằng cách tăng cường giáo dục chính trị trong chương trình giảng dạy những kiến thức cơ bản về các hệ thống chính trị, các vấn đề chính trị hiện tại và cách thức đánh giá thông tin; tổ chức các hoạt động như trò chơi, hội thảo, và thảo luận để giúp người học hiểu rõ hơn về các vấn đề chính trị.

Bên cạnh đó cần thực hiện các chiến dịch truyền thông như: sử dụng các phương tiện truyền thông như báo chí, truyền hình, mạng xã hội để nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của việc hiểu biết các vấn đề chính trị; phát triển các tài liệu giáo dục để tiếp cận cho người dân về các vấn đề chính trị. Không những vậy, cần cải thiện khả năng tiếp cận thông tin chính xác bằng cách hỗ trợ các tổ chức kiểm tra thực tế như: cung cấp kinh phí cho các tổ chức kiểm tra thực tế để họ có thể thực hiện công việc của mình một cách hiệu quả và nâng cao nhận thức về vai trò của các tổ chức kiểm tra thực tế. Khuyến khích sử dụng các nguồn thông tin chính thống bằng cách hỗ trợ các phương tiện truyền thông chính thống trong việc sản xuất nội dung chất lượng cao về các vấn đề chính trị. Giúp người dân học cách phân biệt giữa các nguồn thông tin chính thống và các nguồn thông tin không chính xác.

Nâng cao nhận thức về tác động của ngôn ngữ và cách thức sử dụng ngôn ngữ một cách có trách nhiệm. Khuyến khích sự thảo luận và đối thoại để tạo ra các không gian an toàn cho người dân để thảo luận về các

vấn đề chính trị, khuyến khích sự tôn trọng đối với các quan điểm khác nhau. Ngoài ra cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa chính phủ, các tổ chức xã hội, các phương tiện truyền thông và người dân để giải quyết vấn đề thiếu hiểu biết về các vấn đề chính trị và cần có sự cam kết lâu dài để giải quyết vấn đề này.

Nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông trong bối cảnh chính trị hiện nay là một nhiệm vụ quan trọng và cần thiết. Việc thực hiện tốt nhiệm vụ này sẽ góp phần tạo ra một môi trường truyền thông lành mạnh, an toàn và góp phần xây dựng một xã hội dân chủ, văn minh.

Như vậy, với sự phát triển của truyền thông đã mang đến nhiều cơ hội cho người dân tiếp cận thông tin và bày tỏ ý kiến, tuy nhiên, nó cũng tiềm ẩn nhiều nguy cơ, như sự lan truyền của tin giả, ngôn từ kích động thù hận và bạo lực. Chính vì vậy, cần nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông là chìa khoá để giải quyết những nguy cơ này. Người sử dụng truyền thông cần ý thức được tác động của lời nói và hành động của mình, đồng thời trang bị cho mình kiến thức và kỹ năng cần thiết để sử dụng truyền thông một cách hiệu quả và có trách nhiệm. Bên cạnh đó cần có sự chung tay của cộng đồng để nâng cao nhận thức và trách nhiệm của người sử dụng truyền thông. Chính phủ, các tổ chức xã hội, các phương tiện truyền thông và mỗi cá nhân đều có vai trò quan trọng trong việc này.

Việc thực hiện tốt nhiệm vụ này sẽ mang lại nhiều lợi ích như tạo ra một môi trường truyền thông lành mạnh, an toàn và đáng tin cậy; giúp người dân tham gia vào quá trình hoạch định chính sách một cách hiệu quả hơn và thúc đẩy sự phát triển của một xã hội dân chủ, văn minh. Vì vậy, mỗi cá nhân cần ý thức được trách nhiệm của mình và sử dụng truyền thông một cách thông minh, có trách nhiệm. Hãy cùng nhau xây dựng một môi trường truyền thông lành mạnh và văn minh!./.

(1) Nguyễn Minh Thuyết (2020), *Truyền thông và chính trị: Những tương tác và ảnh hưởng*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.

(2) Nguyễn Ngọc Long (2020), *Bẫy tin giả: Giải mã chiến thuật và hậu quả*, Nxb. Trẻ.

(3) Viện Nghiên cứu Phát triển xã hội (2019), *Chống tin giả: Cẩm nang cho người sử dụng mạng xã hội*, Nxb. CTQG Sự thật.

(4) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. CTQG Sự thật, H., T.5, tr.191.

(5) V.I.Lênin (2006), *Toàn tập*, Nxb. CTQG Sự thật, H., T.36, tr.208.